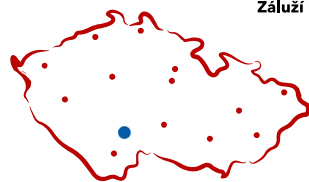

Selské baroko zednických mistrů

Záluží

Text: Petr David st. foto: Petr David ml.

Na Soběslavských Blatech mám nejraději mlhavé večery, přicházející tmu, v níž moje fantazie vykouzlí všelijaká světýlka a podivné zvuky. Představuji si, jak škodolibé bludičky vlákají mě, důvěřivého tuláka, do hloubi rašeliniště, z něhož není návratu. Namísto toho ale cítím pod nohama pevnou vozovku a první světýlka patří chalupám ve vesnici, v níž jsem nechal zaparkované auto. Nevadí, stejně se vrátím...

Výročí Martina Patáka

Když se před 200 lety ve Vlastiboří narodil Martin Paták (1820–1889), nestály u jeho kolébky sudičky, jež předpovídají osud. Na Martina již čekala zednická lžice, hladítko a další nářadí patřící do ruky zednického mistra. Řemeslo totiž zdědil po otci Janu Patákovi a tak se zařadil mezi umělce svého oboru, po nichž nám zůstal soubor malebné lidové architektury, souhrnně označovaný za selské baroko. Asi od roku 1862 až do své smrti Martin Paták působil v Komárově, jeho dílo ale můžeme obdivovat na více místech

jihočeských Blat, stejně jako práce Jana a Františka Šochových. V okolí Vlachova Březí zas nejlubší stopu zanechal Martin Bursa a na Vltavotýnsku Jan Hospodář. Pravda, někdy autorství stoprocentně neodhalí ani odborníci, ale to při našich toulkách není vůbec důležité.

Bohatá Blata

Soběslavská Blata patřila k bohatým regionům. Prosperitu zajišťovalo hlavně výnosné zemědělství, zaměřené na pěstování obilovin, především pšenice. Významný zdroj obživy však představovala

také těžba rašeliny, dřeva či chov ryb. Zdejší bohatství bylo samozřejmě vidět i navenek, třeba lidové kroje byly výtvarně velmi nápadité a propracované. Hlavní vizitkou se ovšem stalo bydlení. Zdobnost usedlostí byla nejen obrázkem pro oko, ale i vizitkou hospodáře, který se chtěl porovnat se zámožnějšími měšťany. Selské baroko se však časem našťástí rozšířilo prakticky plošně a nezůstalo jen výsadou bohatých. Jak baroko opouštělo města a dřevěné usedlosti na venkově nahrazovaly zděné domky, objevila se na těchto stavbách

přemíra plastických zdobných prvků, soustředěných do plochy štítu. Jednalo se o nejrozmanitější sloupky, pilastry, římsy, voluty, všelijaké ornamenty, štuková zpodobnění postav i nejrůznějších předmětů a v některých případech také texty, obvykle lidové průpovídky (za těmi bychom se ale museli vypravit hlavně do oblastí, kde působil Martin Bursa). Efektu se dosahovalo kontrastem barev – výzdoba byla zářivě bílá na syté základní barvě omítky. Jako bílková poleva na chutném perníku. Po letech se ustálila barevná kombinace bílého zdobení na barvě slunce, tedy žluté.

Unikátní architektura

Při pohledu na malebné vesnice si ani neuvědomíme, o jakou unikátní architekturu se jedná. Například Španělsko, Itálie či Francie takové pokračování stavebního slohu v lidové podobě nemají. Překvapivá je vysoká kvalita. Sice se jedná o lidové umělce, ale provedení ornamentů a zdobných prvků má

většinou profesionální úroveň.

Plány staveb jsou obvykle v základním provedení, samotná výzdoba zůstávala na invenci toho kterého zednického mistra. Ti se ovšem na své dílo dokázali pečlivě připravit. Myslím, že právě v Patákově pozůstalosti se našly papírové šablony a nákresy pro budoucí výzdobu. Baroko je velice náročné, třeba k narysování voluty je nutná znalost středoškolské matematiky – a lidové zedníci to mistrně zvládli pouhým odpozorováním. Každý z lidových tvůrců měl svůj rukopis. Martin Paták rád členil průčelí svislými pruhy a pilastry s různými obrázky a střapci. Na obvodu štítu pak zobrazoval motiv kříže, stromku či obloučkového ornamentu. Základ domů často zdobil přetínajícími se kruhy, průduchy na půdu měly tvar šesticípé hvězdy nebo ozubeného kolečka děleného uvnitř na více částí. František Šoch si zas potpěl nejen na světské, ale i náboženské motivy, jako byly například kříže, monstrance či Boží oko.

Ani se nezadýcháme

Putování po Soběslavských Blatech mi vždycky bylo sympatické. Hory mám rád, prochodil jsem hodně hřebenovek, ale tady to je pohoda, žádné velké výškové rozdíly. Zvláštní atmosféra Blat, kolem rašeliniště a půvabné dědiny jako ostrůvky civilizace v podivuhodné krajině. Člověk se tu prakticky nezadýchá a trochu si přitom vyčistí hlavu. Následující trasa je vhodná především pro kolo, dá se však absolvovat i autem; pěšky by to bylo poněkud fádání – stále po silnicích či asfaltových cestičkách. Šikovným nástupním místem je náměstí T. G. Masaryka ve Veselí nad Lužnicí, kde se nachází infocentrum a nádherný Weissův dům, sídlo Blatského muzea (na podzim 2020 v rekonstrukci). Odtud se vydáme přes Žišov, malou obec, údajně pojmenovanou podle Jana Žižky. Přetneme Bechyňský potok, území přírodní památky Veselská Blata a pokračujeme do nádherné obce Borkovice. Ta leží u borkovišť neboli blat, u rašeliniště,

Klečaty

Inzerce

